

Torah Ohr – Bris Milah: Maamar “B'Etzem Hayom Hazeh”

With Rabbi Zalman Kaplan

יג

אור

לך לך

תורה

התהוות ב"ע כו' אבל הערלה שהיא ק"ג צריך להסיר. ומתחילה הוצרך להיות כך כדי שיהי' יניקה לק"ג וממנה לקליפות הטמאות שק"ג היא המפרדת בין הקדושה ובין כל קליפות טמאות ממש אבל אח"כ העבודה לברר ק"ג ולהפכה לקדושה כו':

והנה בהסיר הערלה או נעשה אב המון גוים שיתוספו ניצוצות להתכלל כאלקות מחמת שלא יהי' מסך הנוגה וע"ז נאמר אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים. אני זקף גדול כי אני אותיות אין שמלכות הוא הכתר וזקף גדול דהיינו כשהיא מתעלית למעלה כו'. ופי' שע"י המילה הרי בריתי ממש אתך והיינו התגלות היסוד כי כל הפרסא הכל הוא בבחי' היסוד בכל עולם יסוד אבא כו' עד סוף העשייה שנעשה ערלה ממש ובכריתת הערלה נעשה התגלות בריתי ממש אני זקף גדול כו' להיות אתך ממש שורה ומתגלה למטה כמו למעלה. (ור"ל שע"י כריתת הערלה יורד וגמשיך מבחי' אני בבחי' יסוד כמיש בע"ה שכ"ז שהערלה דבוקה לא נמשכו גלוי אורות עלינום ביסוד אלא הם סתומים למעלה כו' ובכריתת הערלה נמשך בחי' אני אותיות אין בכחי' בריתי וכ"ז נמשך אתך ממש כו'):

שרי אשתך לא תקרא שמה שרי כי שרה שמה וגו'. הנה שינוי השם של שרה הוא להיות לה בחי' הולדה כמאר"ל שרי לא תלד כו' וא"כ צ"ל הלא מעלת הוי"ד גבוה מן ההי' כי יו"ד חכמה ה' בינה, ונודע כי עיקר הולדה מבחינת חכמה לפי שחכמה בחי' אין והחכמה מאין כו'. משא"כ בינה נק' יש כו' וא"כ נהפך הוא שלהיות לה כח הולדה לוקח מאתה כח הוי"ד וניתן לה כח ההי' במקומו כו'. והענין כי אברהם ושרה הם בחי' הי"ע וח"ה כו' ששרש אברהם הוא בבחי' חכמה דאצ"י. והנה למעלה כך הוא המדה עיקר ההולדה להיות מציאות הולדה חדשה הוא ע"י צמצום דוקא כי אם הי' א"ס ב"ה מתפשט כמו שהוא בבחי' א"ס לא הי' אפשר להיות שום התהוות מציאות כלל אפי' ע"י רכוא רבבות השתלשלות כי כשמו כן הוא אין סוף להתפשטותו וכו'. משא"כ למטה בבחי' שרה כו' הוא להיפך ממש שאם היה האור מתצמצם היה חשך והעלם והסתר גמור ועיקר התהוות המציאות הוא ע"י בחי' התפשטות והרחבה דוקא וכו' (וכנודע בענין ג' קוצין של הוי"ד שהקוץ התחתון מקור וכן הבינה תלוי בקוץ העליון כו'). וכנודע בענין תמונת ב' ההי"ן. ומה שנתוסף לאברהם הי' אברהם אינו מוליד כו' אברהם הוא בחי' הי"ע כו' היינו כמו שמתורש במקרא כי אב המון גוים כו' ע"ד בחי' הנפש אשר עשו בחרן בחי' העלאות מזלעו"ו כו'. אבל להולדת יצחק סט' דקדושה לא היה צריך כי אדרבה כל סטרא דקדושה בחי' ביטול ולא התפשטות כו' משא"כ לשרה נתוסף ההי' ללידת יצחק כו' (וע' לקמן סי' ח"י שרה בדיה יגלה לן טעמיה):

בעצם היום הזה נימול אברהם וגו'. להבין הקושיא שזכר בספרים מפני מה לא מל אברהם א"ע קודם מאחר שקיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ואפילו עירובי תכשילין. ולהבין זה צ"ל תחלה ענין המילה דהנה כתיב לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ר"ת מילה וס"ת הוי"ה. והענין דהנה תחלה כתיב ומלתם את ערלת לבנכם וכתיב וזל ה' אלקיך את לבבך ופי' שיש ב' בחי' מילה האחת היא מלמטה למעלה שצדיקים אנו למול את ערלת הלב והוא ענין התשובה כמיש ושבת עד הוי"ה אלקיך בקיום התורה ומצות ואר"ל אם ישראל עושין תשובה נגאלין ואם לאו אין נגאלין. ואחר קבוץ גלויות כתיב והביאך אל הארץ והטיבך כו'. והוא המילה שמלמעלה למטה ומל ה' את לבבך (וזהו והטיבך מאבותיך בחי' מה רב טובך אשר צפנת כו' כי נמשה שנולד

שתיקה משא"כ כשאין הדבור יוצא כו' שהוא בחי' הסתלקות או הם ממלכות שהם ברעש גדול ואומרי' ברוך כבוד כו'. זהו ענין החשמל שמקיף ומלביש לז"ג מצדיהו שהוא בכדי שלא יהי' יניקת החיצונים. אך מתחת רגליהם הוא בחי' מה יפו פעמיך כנעלים בת ד"ב הוא בחי' מלכות. נעל זה אינו לבד כשביל שלא יהי' יניקת חיצונים אלא הוא מפסיק שלא יהי' גילוי כל האור שבאצילות יהוה וגרמוהי חד להיות כך בכריאה אלא שיהי' בחי' בריאה יש לנו ע"י שהמסך מפסיק בין אצ"י לכריאה והאור שנמשך מאצ"י ע"י המסך להחיות בריאה הוא אור של תולדה ולכן נק' הכריאה יש מאין והגם דממך הכל כתיב וכולא קמיה כלא חשיבי עכו"ו נק' יש מאין מפני שהתהוות היש הוא מבחי' האור שנמשך ע"י הפרסא שהוא בחי' אין שהרי אין זה מהות ועצמות האור שלפני הפרסא אלא אור של תולדה שהוא בחי' אין לגבי עצם האור שלמעלה מהפרסא. (ועי' בזהוה ח"ב דע"ה ב' ר"א דחשמל כו' ובהוה ורמ"ע ס"ם ובהרמ"ז ובספר הדרת מלך סי' ל' וסי' נ"ה):

והנה כשבת מאיר אור האצילות למטה על ידי התלבשות הכריאה לבד ואינו אלא מסך אחד משא"כ בימות החול יש הפרש בין א"י לח"ל שבא"י ההנהגה ע"י יצירה ובח"ל ע"י עשייה. והנה כל זה עדיין בבחי' קדושה וצבא השמים לך משתחיים שגם היש בטל (ולכן פרכת ופרסות הנ"ל הם בחי' פרכת המבדילות בין קדש לקדש שהרי הפרסא המבדיל בין ע"ס דיצירה לע"ס דעשייה הרי גם ע"ס דעשייה הוא קודש) אך מעשייה ולמטה יש עוד מסך ופרסא הוא ק"ג והוא בחי' ערלה החופפת על הברית (כמיש בע"ה ש"מ פ"א ונק' ק"ג כו' והיא הערלה המכסה על היסוד) והוא הבדלה בין קדש לחול (ואפשר שהפרסא הוא בין ע"ס דעשייה לק"ג וא"כ אפשר הוא ג"כ בחי' חשמל המפסיק בין ע"ס דעשייה לנוגה. גם במ"א גפ' ואתחנן ע"פ שמע כו' נתב' ג"כ שההבדלה הוא ע"י בחי' חשמל וגם במ"א נת' ענין בחי' עטופים שהוא ממוצע בין קדושה לק"ג כו') וזהו ענין אשר ברא אלהים לעשות לתקן ותורמטין צריכין תקון כו' כי האדם נברא בצלמנו כדמותנו ויש לו מסך זה וצריך לתקן להיות החול בחי' חולין שנעשו על טהרת הקדש והיינו ע"י שנכללים בקדושת השבת כי שבת הוא קודש שאז מאיר אור האצילות ע"י הכריאה בלי מסך שבין בריאה ליצירה ובין יצירה לעשייה וכ"ש שק"ג אינו מפסיק או שמאיר שלא על ידו כו' ולכן האדם הוא מובדל מפלאכת החול שאינו עוסק בדברים גשמיים אלא שנת' להוי"ה אלהיך בבחינת ביטול הגם שהוא ביטול דכריאה בבחינת יש מי שפטר כו' משא"כ בימות החול שהתהוותו ע"י יצירה ועשייה שם יש קליפת נוגה החופפת אך ע"י שמברר בששת ימי החול ביומיו נוגה יגיע כפיך כי תאכל שעוסק באמנה לשם שמים ומתפלל. ולומד בכת זה ע"י נעשי' החולין עשה"ק וע"י אומרים במו"ש ברוך המבדיל בין קודש לחול כי להיות הבדלה ופרסא הוא במקום גבוה ונעלה כניל בענין חשמל כו' וברוך נמשך משם להיות מאיר דרך הפרסא כ"א לא היה הפרסא לא היה שום התהוות חודש יש מאין ולא היה תקון חולין שנעשו עשה"ק (רק קדש לבד וכוונת הכריאה דירה בתחתונים הוא שיהי' יש ונפרד בחי' חול רק שיהי' אח"כ ביטול היש טהרת הקודש) והנה בהתגלות האור דרך הפרסא עדיין הוא קדושה עד סוף העשייה ששם מקום הנוגה וזהו מצות מילה מל י"ה שהוא מל מחשמל דבינה שהוא מבחי' י"ה כי ת"כ חן תרין ריעין דהיינו שכשמסירים הערלה שהיא ק"ג או נשאר רק חשמל דבינה שהוא הלבוש שצ"ל כמבואר למעלה בכדי שיהי'

מהל כתיב ותרא אותו כי טוב הוא כו' והיינו שכח' מילה ראשונה שמלמטה למעלה היא אתעדלית והאתעדלית הוא הגלוי בחי' ומל ה' את לבבך כו'. והנה על מילה שניה הזאת שיהיה לאחר קבוצ גליות ולאחר קיום התורה כולה כתיב מי יעלה לנו השמימה רית מילה שהיא למעלה מבחי' התורה כי על התורה נאמר לא בשמים היא שהיא נשמלת למטה דוקא וכנז' בגמ' שאיר יהושע אין משגיחין בבת קול מפני שאין התורה בשמים כיא למטה הימנה ונק' תורת הוי"ה כי שם הוי"ה יר"ד צמצום ה' התפשטות ו' המשכה כו' שעי"ז נמשכה למטה אבל מילה הנ"ל היא למעלה משם הוי"ה עד שהיא ברית ושם הוי"ה הוא בס"ת וע"כ היא מבחי' ומדרגת השמימית. ולמעלה מבחי' התורה שנשמלה למטה מבחי' שמים אלו. וע"ז ארז"ל גדולה מילה שנברתו עליה שלש עשרה בריתות. פי' גדולה מילה היא בחי' המילה הגדולה שמלמעלה למטה (ע' במקום על הוה"ו היג דר"ג ע"כ ובליק"ת פ' קדושים בטעמי מצות מענין גדולה מילה) שימול ה' את לבבך ולכן נכרתה בייג בריתות פי' כידוע שענין הכריתת ברית הוא למעלה מן השכל והדעת ע"ד ב' אוהבים שעושים בריתת ברית לחיות אוהבים וע"ז דהיינו שיוכרת להיות אוהבו אף אם לא היה נמשך אצלו אהבה זו אליו אח"כ מצד השכל

והדעת מי"מ מכריח א"ע לאהבה בבחינה שלמעלה מהשכל והדעת. וכך כדי להיות גילוי והמשכה בחי' מילה הגדולה הנ"ל (שהוא בחי' מה רב טובך כו') הוא ע"י ייג מדהיר שהו למעלה מהחכמה והשכל ולכך היא למעלה מבחי' שם הוי"ה ולמעלה מבחי' תורה (כמו שייג מדהיר הן בחי' שלמעלה מהתורה ולכן שם הוא סליחת עון) וע"ז נאמר עד יעבור עמך הוי"ה פי' עד יעבור בבחי' שלמעלה משם הוי"ה (וגם בייג מדהיר כתי' ויעבור כו'). והנה בזה יובן ענין שאברהם קיים כל התורה כולה עד שלא ניתנה ולא קיים מצות מילה מפני שרצה להגיע לאותה מילה גדולה שמלמעלה למטה. ולכך קיים כל התורה כולה שלמטה מאותה מילה ואח"כ זכה לאותה מילה גדולה שמלמעלה. ויש נמול אברהם ולא כתיב וימל א"ע כמיש תחלה גבי מילת ישמעאל ומקנת כספו דכתיב וימל בו' לפי שהיא המילה שמלמטה כדכתיב ומלתם את ערלת לבבכם אבל אברהם זכה לגילוי בחי' ומל ה' את לבבך ע"כ נאמר נמול אברהם כו'. והנה בעצם היום הזה נמול פי' בעצמות של היום הזה היום הזה הוא היום שכולו ארוך שכולו טוב כו'. והעצמות של היום הזה היינו אותו הגילוי הגדול שיהי' לעיל גילוי בחי' רב טובך והנה שכולו טוב וכשתגלה לו בחי' העצם של היום הזה אז נמול אברהם כו'.

פרשת וירא

(שי"ך לפסוק ארדה נא וגו')

פתח אליהו אנת הוא חד ולא בחושבן אנת הוא דאפיקת עשר תיקוני' כו'. להבין ענין זה למה נק' י"ס בשם תקונין. צריך להקדים ביאור ענין מהות הנפש. כי הנה הנפש מצד עצמה היא אור פשוט כלי התחלקות שכל ומדות השכל והמדות שלה הן בחי' לבושי' לנפש שהנפש יש לה שכל ומדות אבל אינן מהות ועצמות הנפש (ומיש בתניא שהנפש עצמה מתחלקת לשכל ומדות שהם נקראים עצמות הנפש אין זה אלא לגבי מחדר"מ שהן לבושי' נפרדין ממש ממהות הנפש שהן בחי' ביי"ע שעי' אמר לבושי' תקינת לון כו' דאינון ביי"ע אבל השכל והמדות עם היות שהן בחי' לבושי' אינן לבושי' נפרדין ממש אלא כמו בחי' כלים דאצי' דאיהו וגרמוהי חד כו' ולכן נקראין בשם עצמות ולא עצמות ממש) אלא שהן נקראין בשם תיקונין שהנפש מתתקנת ומתלבשת בהן. וכמו שתיא ע"פ לא ילבש גבר שמלת אשה לא יתקן גבר בתיקוני' אתתא. וענין תקון הוא מלשון תכשית שמתקשט בו ומתפעל ממנו והרי מתאחד עם תכשית זה כאלו הוא מגופו ממש. וכמו הנפש עם הגוף שעם היות שהגוף הוא לבוש לנפש מי"מ הרי הנפש מתפעלת ממקרי הגוף שכשהגוף נוקף אצבעו מרגשת הנפש וכן מה שעולה ברצון הנפש לפעול איזה פעולה באברים האברים נשמעים לרצון זה היכן ומיד כשעולה ברצונו לעשות הפעולה. הרגל להלוך בו כו'. בלי שום קדימת התפשטות והמשכת המחשבה מהמח' ברגל שא"כ היה איזה שיהיו זמן מה והרי אינו שווה אפילו רגע אלא מיד שעולה ברצונו כו'. אך אין זה אלא מפני שהגוף מתאחד עם הנפש והנפש פועלת בו ברצונה כאלו היה עצמותה ומהותה ממש ואף שהגוף הוא לבוש הנפש מי"מ הוא מתאחד עם הנפש. וכמו"כ יובן ע"ז ענין השכל והמדות של הנפש שהן ג"כ רק בחי' תקונין ולבושי' שהנפש מתתקנת ומתלבשת בהן והן כלי הנפש שבהן ועל ידן פועלת הנפש כגרון

ביד החוצב כו'. לאהוב במדת האהבה ולהשכיל בחכמה כו' שכל זה וכיוצא בזה הוא רק פעולת הנפש והתפשטותה שאינן אלא ממנה לזולתה אבל הנפש מצד עצמה היא למע' מכל הבחי' הללו. שהרי השכל והמדות הם מקבלים שינויים כי במדות יש קטנות וגדלות שהקטן אהב דברים קטנים כו'. והשכל כל זמן שמוסינים כו'. ולא שייך כ"ז בעצמות הנפש ומהותה שהיא אינה בעלת שינויים כלל. ואינה מקבלת שינויים ממקרי הגוף שאינה מתלבשת בעצמותה בגוף אלא הארותיה וכחותיה שהן המתפשטות בגוף ומתלבשות בו הן מקבלים שינויים מצד הגוף המקבל בקטן כך ובזקן כך כו'. וגם השכל והמדות אינן רק הארות הנפש וכחותיה המתפשטות בגוף ואינן עצמות הנפש ומהותה. אלא שהנפש פועלת ומתפשטת בכחות והארות הללו ומי"מ אינן לבושי' נפרדים ממש כמו מחדר"מ שהן הארות וכחות המלבישים ממש את הנפש (כמו לבוש המכסה כו') אבל השכל והמדות הן הארות מעצמות הנפש ואינן לבושי' ממש אלא תקונין שעצמותה מתתקנת ומתנאה בהן כמו תקין התכשית שהוא המיפה את האדם שמתקשט בו ומתנאה: **ועד"ן** יובן גם למעלה ביי"ס שנק' תקונין (והיינו חכמה ומדות דאצי' דאיהו וגרמוהי חד כו'. אבל ביי"ע הן בחי' לבושי' ממש ועליהם אמר לבושי' תקינת לון כו'). כי הנה אנת הוא חכים פי' אנת הוא היינו אא"ס חכים שנמשך בבחי' חכמה ע"ד במקום שאתה מוצא גדולתו כו' ועדיין אינו חכים בחכמה ידעא אלא שנק' חכים לפי שהוא מקור החכמה וממנו המשכת חכמה ביי"ע הגם שאין ערוך חכמה דבריאה כו' וכיש דעשיי' כו' להיות נק' בשם חכים ע"ש זה. הנה הענין יובן ע"ד"מ ממה שארז"ל אין לך כל עשב כו' וגבוה מעל גבוה כו'. והרי התפוח הגשמי יש בו מתיקות וחיך אוכל יטעם האם נאמר שיש בכח הצומח אשר בארץ טעם ומתיקות ג"כ ופשיטא במזל שאינו מערך ומהות זה כלל. אלא

שרה מילה היא, נדפס: (ע' במקום . . מילה). כי ניהוסי בדפוס דטמאר.